

Geautomatiseerde kwijtschelding centraal ondersteund

Yvet Bommeljé

Met jarenlange ijzere volharding heeft een aantal hoofden invordering gemeentebelastingen ervoor gezorgd dat geautomatiseerde kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen landelijk wordt geregeld. Dat scheelt onbenutte rechten van de burger en aan de andere kant een hoop administratieve lasten voor zowel de uitvoering als de burger.

In 1996 draaide Tinus Hage als toenmalig hoofd invordering van de gemeente Rotterdam zijn eerste bestandsvergelijking om de gemeentelijke belastingen en heffingen automatisch te kunnen kwijtschelden. 'We zaten jaarlijks met zo'n 40.000 verzoeken van Rotterdammers die dachten in aanmerking te komen voor kwijtschelding van hun gemeentebelastingen. Dat betekende voor ons: 40.000 formulieren toesturen en daarna 40.000 verzoeken behandelen. Dat allemaal dus handmatig. Alleen al het uitzoekwerk kostte een half uur per verzoek. In totaal betekende dat zo'n 20.000 uur werk. Reken maar uit: meer dan 12 fte! Dat moest handiger en dus goed-

koper kunnen.'

Hage is gaan zoeken naar oplossingen in bestandsvergelijkingen. 'De kwijtscheldingsnorm was gelijk aan het bijstandsniveau. We hebben het bestand van de GSD opgevraagd; van die mensen ben je zeker dat ze aan de norm voor kwijtschelding voldoen. Daarnaast hebben we bij de Belastingdienst het bestand opgevraagd met de mensen die alleen een AOW-uitkering hebben. Ook daarvan wisten we zeker dat ze aan de norm voldoen. De mensen uit die twee bestanden hebben we een brief geschreven met de vraag of deze gegevens juist zijn en of zij akkoord gaan met automatische kwijtschelding. Zo

niet, dan moesten ze dat aan ons melden en in de andere gevallen werd er door ons gewoon kwijtgescholden.¹

Kopgroep van vier

Hage, inmiddels hoofd belastingen in Zaanstad, wilde deze werkwijze ook in zijn nieuwe gemeente oppakken. Maar dan met gebruik van meer gegevens en met landelijke ondersteuning voor het privacyaspect en voor de uitvoering van de bestandsvergelijkingen. 'Per slot waren voor de socialezekerheidssector al veel bruikbare gegevens ontsloten via Suwinet Inkijk en het Inlichtingenbureau. Waarom zou dat voor ons niet kunnen; de gegevens die wij nodig hebben over inkomen en vermogen zijn gewoon al beschikbaar!'

Via het Landelijk Invorderingsoverleg heeft eerst Dordrecht zich bij Hages initiatief aangesloten en later Amsterdam en Rotterdam. Deze groep heeft een plan opgesteld om de automatische kwijtschelding nu voor eens en altijd goed landelijk aan te pakken en te regelen. In 2005 klopten ze daarom aan bij het ministerie van BZK met de vraag of gebruik gemaakt kon worden van gegevens die er toch al zijn. Hage: 'BZK omdat dat ministerie toezichthouder van de gemeente is en omdat het verantwoordelijk is voor het programma Administratieve Lastenverlichting. Automatische kwijtschelding draagt bij aan die administratieve lastenverlichting. Ze waren dan ook blij met het idee.' Ook het ministerie van Financiën werd erbij betrokken, omdat de Invorderingswet onder de belastingwetgeving valt, en de VNG.

BZK was dus getriggerd door het aspect van de administratieve lastenverlichting, maar kreeg ook oog voor de sociale zakenkant. Na enige tijd heeft zij dan ook het ministerie van SZW ingeschakeld. Frits Korbee werd met het project belast: 'En toen ging het allemaal sneller lopen. Bij SZW begrijpen we beter waar de invorderingsambtenaren mee bezig waren, omdat wij al langer bezig zijn met bestandskoppelingen. Ook past het in het beleid rond armoedebestrijding. Zeker dit kabinet maakt werk van proactieve bestrijding van onbenutte rechten.'

Pilots succesvol

Er is een pilot opgezet waarbij ook de Rijksdienst voor Wegverkeer (RDW) en het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) werden betrokken en het Inlichtingenbureau als uitvoerder. In de pilot moest de toets op het recht op kwijtschelding geautomatiseerd verlopen met als uitkomst: wel of geen recht op kwijtschelding.

Een huishouden heeft recht op kwijtschelding als het voldoet aan bepaalde in de wet genoemde criteria (art. 255 van de

Gemeentewet en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, art. 11 tot en met 16). Deze criteria hebben betrekking op normen voor inkomen en vermogen. De norm voor het inkomen is gelijk aan de voor het huishouden toepasselijke bijstandsnorm. De norm voor vermogen verschilt overigens van de vermogensgrens voor de WWB. Er moet dus getoetst worden op het inkomen en vermogen op huishoudensniveau. Hierna wordt toegelicht hoe dat is gegaan.

De gemeenten hebben een bestand gemaakt van de sofinummers van burgers waarvan de gemeente al eerder heeft vastgesteld dat ze aan de kwijtscheldingsnorm voldoen of die bij de gemeente bekend zijn en mogelijk aan de norm voldoen. Dat zijn in ieder geval: de burgers die eerder kwijtschelding toegekend hebben gekregen, nieuwe aanvragers kwijtschelding, de GSD-cliënten en Wmo-cliënten. Als de gemeente nog andere relevante bestanden heeft met Sofinnummers van 'de doelgroep', dan heeft ze die ook aangeleverd. Het bestand wordt aangevuld met partnergegevens. De gemeente heeft via de WOZ-administratie de huiseigenaren eruit gefilterd. De bestanden zijn aangeleverd aan het Inlichtingenbureau. Deze bestanden zijn getoetst op huishoudensinkomen zoals bekend bij UWV (polisadministratie). Van ieder huishouden is vastgesteld of het huishoudensinkomen op of onder het toepasselijke normbedrag (alleenstaande, eenoudergezin, gezin) valt. Het vermogen is in de eerste plaats getoetst op de gegevens over rente uit de Rentebase van de Belastingdienst. Daarbij is de rente berekend van het maximale bedrag dat voor de Invorderingswet geldt. Vervolgens is het vermogen getoetst op het 'zichtbaar' vermogen, dat wil zeggen auto's van acht jaar en jonger en op dure auto's. De projectgroep heeft daarvoor een aantal dure merken geselecteerd.² Deze toets is gedaan op het bestand van de RDW.

De bestandsvergelijking is een aantal keren uitgevoerd, namelijk voor de jaren 2005, 2006 en 2007. De resultaten van het laatste jaar zijn bepalend geweest voor de pilot, omdat de gegevens uit de polisadministratie toen redelijk actueel en volledig waren. De pilot laat zien dat er door de inkomensvergelijking weinig mensen uitvallen omdat zij een te hoog inkomen hebben. Dat wil zeggen dat de aangeleverde 'doelgroep' voor het grootste deel valt onder de inkomensgrens voor kwijtschelding. Door de toets op de vermogensgegevens van de Belastingdienst valt ook maar een zeer klein deel uit. De toets op de auto's liet alleen in Rotterdam opvallende resultaten zien: daar viel in de pilot circa vier procent uit.

Juridisch regelen

Hage is blij dat na lange voorbereiding de procedure en de bestanden nu zo goed in elkaar steken dat de aanpak landelijk uitgerold kan worden. 'Daarvoor moet er nog wel wat worden geregeld. In de eerste plaats moet de Invorderingswet worden aangepast. Daarin is nu geregeld dat iedere aanvraag voor kwijtschelding individueel getoetst moet worden. De automatische toets moet wettelijk de status van individuele toetsing krijgen. En we willen dat de gelijktijdige kwijtschelding met de waterschapsbelasting juridisch wordt geregeld. De meeste gemeenten hebben het nu zo met de waterschappen geregeld dat de aanvragen voor kwijtschelding door de gemeente worden doorgegeven aan het schap. De burger hoeft dan maar één keer een aanvraag te doen en de gegevens in te vullen. Hier is eigenlijk geen juridische basis voor. De VNG moet dat met de Unie van Waterschappen gaan regelen. En het Inlichtingenbureau moet de opdracht krijgen om voortaan voor alle gemeenten deze vergelijking te doen.' Hoe zit het met de privacy? Hage: 'Het CBP is van meet af aan betrokken bij de pilot. Als enige voorwaarden stelt het CBP dat bij de eerste kwijtschelding de aanvrager akkoord gaat met de automatische kwijtschelding. Die toestemming wordt automatisch verlengd tot opzegging door de aanvrager. De privacy is dus het probleem niet.'

Hage heeft overigens nog een urgente kwestie die voor zijn sector geregeld moet worden: 'Inzage in Suwinet Inkijk. We moeten nu vaak voor navraag over individuele gevallen naar de bron van een gegeven, bijvoorbeeld UWV of een werkgever. Dat kost natuurlijk enorm veel tijd en ergernis van de andere kant. Met Suwinet Inkijk hebben we de actuele gegevens die we nodig hebben. We mogen die gegevens hebben op grond van de Invorderingswet.' De aansluiting is in behandeling bij het BKWI.

Start

Deze geautomatiseerde kwijtschelding heeft een lange voorgeschiedenis gehad. Hoe snel wordt dit nu echt geregeld? Korbee: 'Wij gaan hier echt vaart achter zetten. Wij zijn bezig met een AMvB om de geautomatiseerde kwijtschelding mogelijk te maken. Gelijktijdig sporen wij onze collega's bij Financiën aan om de Invorderingswet aan te passen. De AMvB moet eind van dit jaar door de hele routing heen zijn, maar er wordt wel in geregeld dat al met ingang van oktober 2008 mogelijk is om de automatische kwijtschelding via het Inlichtingenbureau uit te voeren.'

Hage: 'Dat wil zeggen dat gemeenten dan volgens een vast format gegevens over de door hen bepaalde doelgroep aanle-

veren aan het Inlichtingenbureau. Die levert binnen een maand de gegevens terug van degenen die aan de criteria voor kwijtschelding voldoen. Het is de bedoeling dat de gemeenten volgend jaar iedere maand bestanden kunnen gaan aanleveren. Gelijk opwerken met de actualiteit scheelt ook weer administratie.'

Alleen maar winnaars

De invalshoek van de invorderaars is in de eerste plaats het vergemakkelijken van hun eigen werkzaamheden en het terugdringen van de administratieve lasten. Hage: 'De besparingen zijn ongeveer een half uur per aanvraag. Bij een gemiddeld uurtarief van 65 euro scheelt dat dus ruim 30 euro per aanvraag. Over heel Nederland gaat het om 800.000 aanvragen. Reken dan maar uit wat het scheelt.'

De maatschappelijke winst zit in het tegengaan van onbenutte rechten.

Hage: 'In Zaanstad werken we dus al een tijdje met de geautomatiseerde kwijtschelding. Uit de Armoedemonitor 2007 blijkt dat het bereik van de kwijtschelding 90 procent is. Die score is dus veel en veel hoger dan wanneer je het de burger zelf laat uitzoeken.'

Door deze proactieve dienstverlening worden in feite voorliggende en naastliggende voorzieningen voor WWB'ers en minima optimaal uitgenut. Het zou tot het takenpakket van een consulent moeten horen om voor zijn cliënten het recht op deze financiële regelingen te toetsen. Nu wordt daar, als de gemeente ervoor kiest tenminste, geautomatiseerd in voorzien. Daar waar consulenten deze toetsen wel uitvoeren, scheelt dat ook weer administratie.³

Ten slotte scheelt het ook de burger administratieve rompslomp en aanleveren van gegevens die allang bekend zijn. Volgens het programma Administratieve Lastenverlichting Burger scheelt het zo'n 2 uur en 24 minuten per aanvraag. ■■

Yvet Bommeljé is werkzaam bij Zenc

Noten

- 1 Zie voor de werkwijze op www.lastvandeoverheid.nl; deze werkwijze is later door meerdere gemeenten gevolgd.
- 2 Audi, BMW, Porsche, Mercedes, Ferrari, Maserati, Rolls Royce, Bentley, Lexus, Hummer, Landrover, Maybach.
- 3 In sommige gemeenten gaan consulenten wel toeslagen en regelingen na waarop een cliënt recht kan hebben, bijvoorbeeld met behulp van de Nibudmodule in Suwinet Inkijk of Berekenjerecht.